

UPLATNENIE ABSOLVENTOV VYSOKÝCH ŠKÔL V OBLASTI REMESIEL

Ivana Dudová¹

Abstract: The graduates of universities most frequently respond to work positions which are not connected with their education. These work positions often do not require university education. An emphasis is put on insufficiency of professionals in the labor market. The author analyzes the current situation of graduates in the labor market and points out the importance of professional education and preparation in schools.

Keywords: universities, graduates, crafts

Úvod

Tematický okruh uplatnenia absolventov vysokých škôl je systémovým problémom a má strategický význam pre dlhodobý rozvoj vysokého školstva, ako i efektívnosť hospodárskeho rozvoja.

Podľa všeobecnej mienky je vysokých škôl neúnosne veľa a počet absolventov prevyšuje ponuku na trhu práce. Väčšinou ide o absolventov s takou kvalifikáciou, o ktorú zamestnávateľia nemajú záujem. Naopak, odbory, ktoré sú na trhu práce žiadané, zápasia s nedostatkom študentov. Hendikepom absolventov oproti ostatným skupinám nezamestnaných je absencia praxe a nerozvinuté pracovné skúsenosti, ktoré ich posúvajú do menej výhodných pracovných pozícií.

Napriek vysokej nezamestnanosti stále existujú voľné pracovné miesta, na ktoré je problematické nájsť vhodných uchádzačov. Chýbajú predovšetkým špecialisti rôznych technických zameraní, IT technológií, ale aj mnohí zruční robotníci a remeselníci.

Súčasná situácia absolventov vysokých škôl na Slovensku

Z pohľadu systémovej teórie je možné vnímať vysoké školstvo ako samostatný systém, ktorý sa skladá z niekoľkých častí a to: vstupy, proces a výstupy. Pre potrebnú analýzu vysokého školstva sa zaraďujú medzi vstupy subjekty, ktoré sa podieľajú na procese vzdelávania a medzi výstupy produkty vysokých škôl – predovšetkým absolventov.

Jedným z hlavných problémov vysokého školstva je uplatnenie absolventov vysokých škôl na trhu práce. Z hľadiska štatistiky sa nezamestnanosť absolventov vysokých škôl pohybuje tesne pod úrovňou celospoločenskej nezamestnanosti a v národnom hospodárstve predstavuje významný problém. Ústav informácií a prognóz školstva poukazuje za hlavný problém nezamestnanosti absolventov neprítomnosť pracovných skúseností. Absolventom

¹ Ing. Ivana Dudová, KS, FPEDAS, Žilinská univerzita v Žiline
tel.: 041/513 31 44
e-mail: ivana.dudova@fpedas.uniza.sk

vysokých škôl na Slovensku často chýba skutočná príprava na zamestnanie. Často sa k zamestnávateľom dostávajú absolventi, ktorých vzdelanostný profil nezodpovedá ich skutočných schopnostiam. Potom je dodatočná rekvalifikácia pre zamestnávateľov problematická a predstavuje dodatočné náklady. [5]

Počet vysokoškolákov však podstatne rastie a trh práce nie je pripravený na absorbovanie takého veľkého množstva študentov. Spôsobuje to zníženie kvality vzdelávania a aj odchod šikovných a talentovaných študentov do zahraničia. [2]

Čo sa týka jednotlivých odborov, na trhu práce vzniká paradoxná situácia. Na jednej strane rastie dopyt po mladých ľuďoch s technickým vzdelaním, na druhej strane je prebytok absolventov spoločenských vied. Možno predpokladať, že o pár rokov budeme mať množstvo nezamestnaných právnikov, žurnalistov, filozofov, sociálnych pracovníkov, zatiaľ čo v praxi budú chýbať kvalifikovaní technici, robotníci a remeselníci. Tí chýbajú už teraz. Počet absolventov odborného technického vzdelania neustále klesá a narastá počet absolventov humanitného vzdelania, ktorí zaplňajú úrady práce. Každý rok zo škôl vychádza veľké množstvo absolventov, ktorí iba rozširujú rady nezamestnaných, hoci technické profesie niet kým obsadiť, lebo o ne študenti nemajú záujem. Dnes už je jasné, že naša spoločnosť má akútny nedostatok technických pracovníkov a remeselníkov. Takých je ťažko nájsť na úrade práce ako nezamestnaných, ak áno, tak len z vlastnej vôle.

Vysoká nezamestnanosť absolventov vysokých škôl je vážny problém. Preto je potrebné nasmerovať profesijný záujem študentov tak, aby sa nestali klientmi úradov práce. [2]

K dispozícii je prehľad a všeobecné informácie o zamestnanosti a nezamestnanosti vysokoškolských absolventov. Neexistujú však detailnejšie informácie o konkrétnom zamestnaní alebo o tom, koľko absolventov vycestovalo za prácou do zahraničia.

Ministerstvo školstva, vedy, kultúry a športu SR poskytuje prehľad o absolventoch študijných odborov s najvyššou a najnižšou nezamestnanosťou na Slovensku, ktoré zobrazujem v tabuľke 1 a 2. Absolventská miera nezamestnanosti nemeria kvalitu vysokých škôl, ale uplatnenie absolventov na trhu práce. Do štatistiky sú zahrnutí len absolventi denného štúdia do 26 rokov. [1]

Tabuľka 1. Absolventi s najnižšou nezamestnanosťou na Slovensku

	Absolventi s najnižšou nezamestnanosťou na Slovensku					
Študijné odbory	architektúra	farmaceutické vedy	umenie a remeselná výroba	geologické vedy	vedy o umení	stavebníctvo, geodézia
Ukončili štúdium v roku 2008 a 2009	689	432	1 165	212	1 106	2 385
Evidovaní nezamestnaní absolventi k 30.9. 2009	15	10	31	7	37	81
Absolventská miera nezamestnanosti (v %)	2,2	2,3	2,7	3,3	3,3	3,4

Zdroj : MŠVVaŠ [1]

Tabuľka 2. Absolventi s najvyššou nezamestnanosťou na Slovensku

	Absolventi s najvyššou nezamestnanosťou na Slovensku				
Študijné odbory	ekonomika, obchod a služby	poľnohospodársko-lesnícke vedy	ochrana životného prostredia	filozofické vedy	pedagogické vedy
Ukončili štúdium v roku 2008 a 2009	689	432	1 165	212	1 106
Evidovaní nezamestnaní absolventi k 30.9. 2009	15	10	31	7	37
Absolventská miera nezamestnanosti (v %)	2,2	2,3	2,7	3,3	3,3

Zdroj: MŠVVaŠ [1]

Odbory umenie a remeselná výroba patria na Slovensku medzi odbory s najnižšou nezamestnanosťou. V tabuľke 3 poskytujem podrobnejší prehľad o nízkom počte evidovaných nezamestnaných absolventov jednotlivých univerzít v odbore umenie a remeselná výroba.

Tabuľka 3. Prehľad evidovaných nezamestnaných absolventov univerzít v odbore umenie a remeselná výroba

Vysoká škola	Ukončili štúdium	Evidovaní nezamestnaní absolventi	Absolventská miera nezamestnanosti
Slovenská technická univerzita v Bratislave	137	4	2,9
Technická univerzita v Košiciach	101	3	3,0
Technická univerzita vo Zvolene	47	4	8,5
Vysoká škola múzických umení v Bratislave	212	13	6,1
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave	351	1	0,3
Akadémia umení v Banskej Bystrici	317	6	1,9
Spolu	1165	31	2,7

Zdroj: MŠVVaŠ [1].

Uplatnenie absolventov vysokých škôl v remeselných odboroch

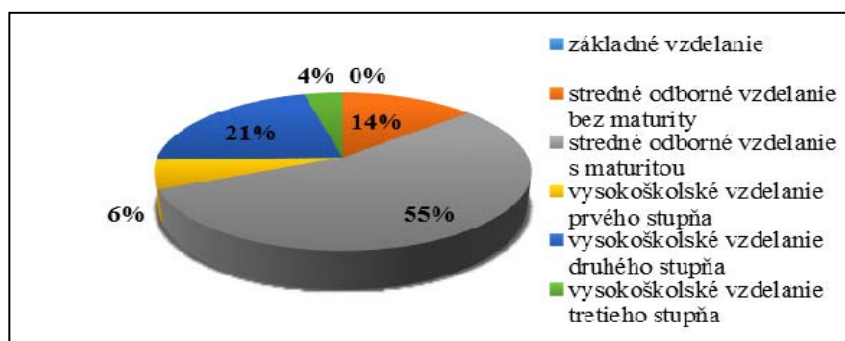
Mnohí absolventi vysokých škôl si najčastejšie z dôvodu neuplatnenia na trhu práce vyberajú pozície, ktoré s ich vzdelaním nesúvisia a často nevyžadujú ani vysokoškolské vzdelanie.

Niektorí z nich začínajú podnikat' a to väčšinou formou živnosti. Napriek tomu, že živnostníci sú najzraniteľnejší, sú neodmysliteľnou súčasťou spoločnosti a hospodárstva, a sú schopní zabezpečiť vyššiu zamestnanosť. V poslednej dobe sú veľmi obľúbené živnosti s remeselnou výrobou, kde záleží predovšetkým na schopnostiach a kvalite práce. Remeselnú zručnosť a osvojenie technologických postupov získavajú samoštúdiom, či účasťou na rôznych odborných kurzoch, prednáškach alebo v remeselných dielňach.

Niektorí si dokonca po ukončení štúdia na vysokej škole dopĺňajú odborné vzdelanie. Aj jazykové znalosti im môžu otvoriť dvere, kvalifikovaný remeselník, ktorý sa dohovori anglicky alebo nemecky, môže dostať zaujímavé príležitosti v medzinárodných firmách alebo v zahraničných zákazkách.

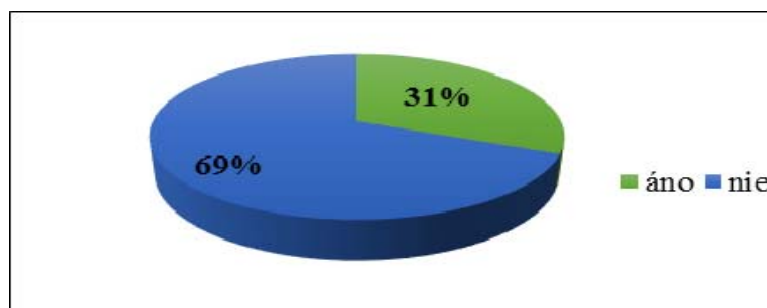
Z vlastného výskumu sa javí zaujímavé, koľko z existujúcich remeselníkov, ktorí pôsobia v Žilinskom regióne, má ukončené vysokoškolské vzdelanie. Uskutočnené prieskum sa zúčastnilo 51 remeselníkov Žilinského regiónu. Ako merný nástroj sa použil dotazník.

Prvá otázka je zameraná na ukončený stupeň vzdelania. Ako sa ukázalo, 16 remeselníkov (31%) má ukončené vysokoškolské vzdelanie. Zobrazené v grafe 1.

Graf 1. Ukončený stupeň vzdelania remeselníkov v Žilinskom regióne. Zdroj: [3]

Ďalej nás zaujímalo, koľko z nich má vyštudovanú vysokú školu, ktorá súvisí s ich vykonávanou remeselnou činnosťou. Iba 5 remeselníkov (31%) má vyštudovanú školu, ktorá súvisí s ich vykonávaným odborom. Výsledky zobrazené v grafe 2.

Graf 2. Uplatnenie poznatkov z vysokej školy v praxi. Zdroj: [3]

Odporúčania

Na zlepšenie súčasnej situácie uplatnenia absolventov je potrebná úzka spolupráca školského systému na potreby trhu práce. Je potrebné podporiť a posilniť prípravu a vzdelávanie absolventov zameranú aj na ich praktické skúsenosti a zručnosti v súlade s potrebami trhu práce. Ako významné sa vidí aj zaradenie praktickej výučby do učebných osnov súvisiacich odborov, ktorá bude zohľadňovať potreby zamestnávateľov.

Ministerstvo považuje za dôležité v nadväznosti na vysoké školy:

- podporiť rozvoj tzv. osobnostných zručností ako empatia, komunikácia, prezentácia a kreativita v rámci vzdelávacieho procesu,
- podporiť užšiu spoluprácu medzi školami a inštitúciami,
- časť vyučovania zamerať na získanie praktických vedomostí a skúseností prostredníctvom rôznych foriem spolupráce,

- umožniť inštitúciám participovať na vzdelávacom procese a vzdelávať tak svojich budúcich zamestnancov,
- skvalitniť vybavenie učební pre odbornú prax,
- odstrániť pretrvávajúci nezájem študentov o štúdium v tejto oblasti. [1]

Záver

Svet sa vyvíja rýchlejšie, trh práce je dynamickejší, menia sa požiadavky na človeka – pracovnú silu. Pribúdajú nové technológie, nové postupy, výroba. Väčšinou sa záujem vzťahuje k odbornej kvalifikácii, aby sa človek mohol preukázať certifikátom, že niečo ovláda, či už ide o remeslá, alebo intelektuálnejšie povolania.

Dôležitým prvkom by mala byť spolupráca škôl s konkrétnymi zamestnávateľmi na zabezpečenie praktického vyučovania. V prípade, že sa absolventom nepodariť získať potrebnú prax, mali by aspoň rozširovať svoje portfólio a mimopracovné skúsenosti. Dobrovoľnícka činnosť, dlhší pobyt v zahraničí, certifikáty z jazykov či vodičský preukaz v životopise môžu urobiť dobrý dojem na budúceho zamestnávateľa. Kvalitná pripravenosť zvyšuje absolventom šancu a flexibilitu na trhu práce doma i v zahraničí.

Základom hľadania práce je vytrvalosť. Nezamestnaní absolventi by mali denne sledovať aktuálne ponuky práce, aby neprihádzali o šance na dobré zamestnanie.

Odporúčam aj prezentovať odborné vzdelávanie a prípravu nielen na vysokých, ale i stredných školách, predovšetkým v technicky a remeselne zameraných študijných a učebných odboroch podľa požiadaviek zamestnávateľov. Zaviesť na školách kariérne poradenstvo a špecializovať školy podľa odvetví. Ďalej motivovať samotné vysoké školy na získavanie a zverejňovanie informácií o úspešnosti ich absolventov.

Literatúra

- [1] MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU: Uplatnenie absolventov vysokých škôl v praxi. [online] Dostupné na: < <https://www.minedu.sk/pri-vybere-vysokej-skoly-pomoze-uchadzacom-aj-prehľad-nezamestnanosti-jej-absolventov/>>.
- [2] ÚSTAV INFORMÁCIÍ A PROGNÓZ ŠKOLSTVA: Uplatnenie absolventov vysokých škôl v praxi. [online]. Dostupné na: <http://www.cvtisr.sk/buxus/docs/MK/Studie/Uplatnenie_pre_tlac.pdf>.
- [3] DUDOVÁ, I.: Determinanty podpory creativity v regionálnom prostredí. Písomná práca k dizertačnej skôške. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline, 2015.
- [4] REMESELNÍK S TITULOM? [online]. Dostupné na: < <http://komentare.hnonline.sk/dnes-pise/551571-remeselnik-s-titulom-niekde-doslo-k-chybe/>>.
- [5] Vysoké školy, pracovný trh a uplatnenie absolventov. [online]. Dostupné na: < https://www.centire.com/sites/default/files/vysoke_skoly_pracovny_trh_a_uplatnenie_absolventov.pdf>.

Grantová podpora

APVV-14-0512 Univerzity a ekonomický rozvoj regiónov